DE

CORPORIS TEMPERATURA

IN FEBRI SCARLATINA.

DISSERTATIO
INAUGURALIS-MEDICA

QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI
MEDICORUM ORDINIS
IN
ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE
GRYPHICA
PRO SUMMIS
IN MEDICINA,
CHIRURGIA, ARTE OBSTETRICIA
HONORIBUS
RITE IMPETRANDIS
DIE V. MENSIS DECEMBRIS ANNI MDCCCLX
UNA CUM THESIBUS ADIUNCTIS
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR

BERNHARDUS SCHWARZ,
SAXO-BORUSSUS.

OPPONENTIBUS:

R. REICH, JUR. AUSC.
F. AMTSBERG, CAND. MED.
W. THORTSEN, CAND. MED.

GRYPHIAE,
TYPIS FRID. GUIL. KUNIKE, REG. ACAD. TYPOGR.

PARENTIBUS

OPTIMIS DILECTISSIMIS

HASCE

STUDIORUM PRIMITIAS

PIETATIS GRATIQUE ANIMI

DOCUMENTUM ESSE VULT

FILIUS.

Praefatio.

Temperatura corporis praesertim in morbis acutis, febrilibus, momenti maximi est, ad naturam morbi recte cognoscendam.

Epidemia scarlatinae hujus anni Gryphiae mihi occasionem praebebat, in compluribus aegrotis mensiones temperuturae instituendi. Quas quum argumentum dissertationis meae faciam, id commemoro, omnes mensiones e scala Celsii et per anum quam maxima diligentia institutas esse, mane post horam octavam, vesperi post horam septimam.

Exp. Dr. Ziemssen et pluribus meorum commilitonum, qui summa cum liberalitate nonnullas mensiones temperaturae et morbi historias utendas mihi concesserunt, gratias ago quam maximas.

Febris scarlatina praecipue infantium morbus est et raro tantum unum eundemque infantem saepius corripit. Morbus est acutus et inflammabilis processus exanthematicus, qui plerumque epidemice, sed sporadice quoque ingruit et alias magis alio contagio conjunctus est.

De propria hujus contagii, quo morbus ab alio homine in alium transfertur, natura nihil scimus; nec planius compertum est, qua ratione hic morbus per contagium transferatur. Nihil igitur praeter hanc ipsam contagiositatem confirmatum est.

Dispositio infantium ad febrem scarlatinam maxime est diversa. Dum in una eademque epidemia alii specie tantum miti scarlatinae corripiuntur et vix symptomata alicujus momenti ostendunt, alios gravissimi impetus et pericula mortem minitantia tentant. Sed plerumque singulae epidemiae certam et propriam habent naturam et semper plus minusve ad alterumutrum symptomatum complexum inclinant.

Simulac contagium infantem ad febrim scarlatinam dispositum corripuit, propria quaedam sangui-

nis alteratio efficitur, quae et symptomata organismi universi, et certas quasdam localisationes praebet. Quae hujus alterationis sanguinis natura sit et quomodo alteratio contagio in sanguine efficiatur, item nescimus. Arte chemica comprobari non potest, temperationem sanguinis esse mutatam; hoc autem re vera fieri, ex ea re intelligitur, quod sanguis in cadavere fluidus et ad imbibitionem pronus est.

In febri scarlatina in universum haecce symptomata inveniuntur:

1) Infans subito graviore vel mitiore febri tentatur, quae simul cum affectione systematis gastrici item subito exorta conjuncta est.

2) Oritur angina intensitate maxime varia, quod symptoma febri scarlatinae non minus peculiare est, quam

3) exanthema, cujus formae et modificationes extensionis maxime diversae sunt, quod autem semper, longiore vel breviore tempore praeterlapso,

4) desquamatio epidermidis sequitur, quae non semper extensioni vel intensitati exanthematis respondet.

Praeterea saepe in organis diversis diversae cognoscuntur affectiones, quae, quum vel localisationes anomalae, vel complicationes sint, efficiunt, ut species morbi plus minusve turbetur et saepe vix febris scarlatina cognosci possit.

Ut omnia exanthemata acuta, febris quoque scarlatina decursum typicum ostendit. Quatuor periodi fere statuuntur:

1) Stadium incubationis.
2) Stadium prodromorum.
3) Stadium eruptionis.
4) Stadium desquamationis.

In morbo normaliter procedente hae periodi, quamquam spatium et intensitas singulorum symptomatum diversa sunt, manifeste cognoscuntur. Aliter res sese habet, si decursus anomalus vel cum complicationibus conjunctus est, id quod non raro et permultis in epidemiis saepius fit, quam normalis scarlatinae decursus. Tum processus morbi, ejus symptomata et exitus a scarlatina normali omnino diversa esse possunt, ita ut, quum omnia propria symptomata morbi desint, ex nulla alia re, nisi ex intoxicatione sanguinis manifesta propter epidemiam illa in regione versantem certe concludendum sit, infectionem esse scarlatinosam.

Quae genera decursus quum hoc in morbo tam varia sint, effectum est, ut diversae formae processus scarlatinosi constitutae sint. Haec divisio maxime idonea esse mihi videtur.

1) Scarlatina normalis, insignis symptomatibus jam supra commemoratis.

2) Scarlatina maligna, majore et praevalenti intensitate unius ex symptomatibus scarlatinae normalis effecta. Huc maxime referendus est specificus ille complexus symptomatum, quae ex irritatione systematum et vasorum et nervorum oriuntur: scarlatina typhosa. Porro huc pertinet scarlatina diphtheritica, si intoxicatio sanguinis in

membrana mucosa pharyngis non catarrhalem sed crouposum et diphtheriticum processum inflammationis effecit. In utraque varietate eruptio quoque et exanthematis exitus anomala esse solent.

3) Scarlatina anomala, aut ea re effecta, quod singula propria scarlatinae symptomata desunt; huc pertinet scarlatina sine exanthemate; aut, quod singulares quaedam localisationes anomalae exsistunt, quarum symptomata specifica tum peculiarem morbi naturam designant. Hoc ad genus pertinet illa quoque scarlatina, in qua symptomata cephalica praevalent et cerebrum sedes localisationis anomalae est; praeterea omnino omnes fere complicationes, quas dicunt, scarlatinae.

Denique quaeque scarlatinae varietas ad alium quendam morbum jam consistentem accedere potest; sicut contra cum scarlatina morbus a scarlatinae infectione non pendens conjungi potest.

Sed haec divisio, certo quodam systemate descripta, non semper sustineri potest, quum in nullo alio morbo, nisi in ipsa scarlatina altera varietas in alteram tam crebro transeat. Porro saepius duae varietates unum eundemque infantem tentant, velut processus typhosus et diphtheriticus. Aut altera vel utraque harum varietatum ad scarlatinam cum localisationibus anomalis accedit. Etiam, si decursus morbi normalis et secundus esse videtur, saepe accidit, ut in aliquo stadio morbi propter aliquam causam saepe ne demonstrandam quidem decursus subito anomalus et malignus fiat.

Huic decursui scarlatinae maxime vario prognosis dubia respondet. Nullum stadium morbi, ne desquamationis quidem, ab impetibus vehementissimis subito orientibus tutum est. Immo brevissimo tempore gravissima symptomata et vitae pericula improvisa oriri possunt. E scarlatina normaliter procedente per se bona prognosis deduci potest. Maxime malignae sunt prognoses in hisce casibus. 1) si status typhosus praemature incipit; 2) si stadium prodromorum nimis diu durat; 3) si processus diphtheritici in membrana mucosa pharyngis apparent; 4) si ex complicationibus praecipue vel intoxicatio uraemica, vel abscessuum formatio gangraenosorum efficitur.

In febrim scarlatinam praecipue novissimo tempore medici animos adverterunt multasque observationes hac de re instituerunt. Praesertim observata est natura contagii ejusque vis specifica, quam habeat ad sanginem. Tum inquisitum est, qua ratione febris scarlatina vel in epidemiis vulgatis, vel sporadice exsistat; porro de exanthemate atque de singulis symptomatibus, de localisationibus et complicationibus. Inprimis quoque ad symptomata ex charactere febris comitantis suspensa animi attenti sunt: permultae observationes de pulsu et respirationis frequentia institutae sunt, e quibus multae relationes gravissimae sunt inventae et cognitae. Minus autem adhuc ratio habita est temperaturae corporis, quae certe in scarlatina non minoris momenti est, quam multis aliis in morbis, de quibus

permultae mensiones sunt institutae. Qua de re ad scarlatinam tractandam gravissima crebras institui observationes, certe valde optandum videtur.

Mense Julio hujus anni Gryphiae, quum jam paucis mensibus ante scarlatina sporadice viguisset, iterum primi scarlatinae impetus animadvertebantur. Brevissimo tempore morbus divulgabatur, ita ut, si numerum infantium a morbo correptorum respicimus, epidemia mediocris, si decursum et exitum, maligna nominari posset. Decursus plerumque erat anomalus et praebebat saepe processus diphtheriticos vel statum typhosum; exitus erat haud raro letiferus et quidem aegroti vel brevissimo tempore, vel longinquis ac gravissimis doloribus affecti mortui sunt. — In hisce pagellis mensiones temperaturae corporis, quae nonnullis in aegrotis institutae sunt, et morbi eorum historias singillatim conscribam atque deinde certas quasdam relationes temperaturae praesertim ad decursum et prognosin proponere conabor.

Nr. 1. Ludovicus F., unum annum et dimidium natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium mane cum vomitu, febri et mediocri tumore colli. Vesperi ejusdem diei eruptio.
2. v.	140	40	Febris vivax. Exanthema ruberrimum, ubique corporis. Coryza. Pha-

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
			ryngis inflammatio. Tonsillae tumidae. Collum mediocriter turgescens. Appetentia ciborum non restinguitur.
3. m.	120	40	Lingua et pharynx massis flavis et mucosis contectae.
v.	150	40,1	Foetor ex ore.
4. m.	120	40	Exanthema ruberrimum, uno eodemque modo diffusum.
v.	130	40,2	Appetentia ciborum adest.
5. m.	115	40	Pulsus dicrotus, non aequis inter-
v.	142	40	vallis, exiguus. Anasarca faciei et crurum. Vesperi pulsus idem.
6. m.	140	39,2	Exanthema minus rubrum. Lingua
v.	130	39,8	pura.
7. m.	145	39	Infans vehementer fessus. Obstruc-
v.	168	39,3	tio. Exanthema expallescit.
8. m.	142	39	Desquamatio in manibus exigua.
v.	148	39,5	Coryza desiit.
9. m.	135	39,2	Omnia symptomata aequaliter mi-
v.	130	39,3	nuuntur. Infans est morosus, sem-
10. v.	140	39,8	per autem ciborum appetentiam
11. v.	115	39	ostendit. Desquamatio non valde
12. v.	152	38,9	exculta est. Angina et colli tumor
13. v.	130	38,9	nunquam erant gravia. Omnino bona
14. v.	112	39	valetudo tertia hebdomade.
15. v.	110	38,2	

Nr. 2. Theodorus P., decem annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. v.	130	40	Initium mane cum vomitu, sudore, capitis doloribus. — Vesperi: eruptio ubique corporis; rubicundum et badium exanthema. Tonsillae tumidae. Facies ruberrima, turgescens. Vultus timidus. Foetor ex ore.
2. m.	144	40,2	Pulsus non aequis intervallis, sed plenus. Facies turgida. Mediocris colli tumor. Lingua et pharynx flavo muco contectae. Noctu aegrotus valde inquietus erat. Angina mediocris. Sudor.
v.	152	40,4	
3. m.	125	40,6	Aegrotus, quamquam vehementer fessus, tamen omnes inquisitiones valde propulsat. Exanthema fuscum. Sudor.
v.	132	41	
4. m.	126	40,5	Angina majorem intensitatem accepit; nondum exsudatio diphtheritica. Sudor.
v.	132	40,7	
5. m.	122	40	Eruptio ostendit colorem maxime fuscum. Coryza exorta est. Sudor.
v.	120	41	
6. v.	90	40	Exanthema imminui incipit.
7. v.	96	39	Aegrotus vehementer omnes observationes arcet.
8. v.	80	39	Exanthema fere expallescit.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
9. v.	90	38,6	Desquamatio manifeste incipit.
10. v.	96	38,5	Appetentia ciborum.
11. v.	100	38,5	Aegrotus, summa vi prohibet, quominus mensio temperaturae porro instituatur. — Aegrotus, quum postea incautius e domo prodiisset, hebdomade quarta symptomatibus hydropicis corripiebatur. Haec autem quinta hebdomade desierunt, et, desquamatione superata, valetudo denuo confirmata est.

Nr. 3. Carolina F., septem annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum vomitu et diarrhoea. Colli intumescentia. Eruptio jam primo die orta est.
4.	150		Facies et pedes sunt tumidi. Exanthema fuscum, ubique Aegrota vehementer inquieta est.
6. v.	124	40	Exanthema colore est minus rubro.
8. v.	120	39	Exanthema omnino pallidum. Desquamatio incipit. Appetentia.
9. m.	104	38,2	Valetudo aegrotae in unversum semper est bona; appetentia ciborum nunquam desinit. Sed duodecimo demum die lectulum relinquere potest.
v.	110	38,5	
10. m.	103	38	
v.	92	37,8	

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
11. m.	110	37,8	Os et pharynx speciem normam reci-
v.	110	38,2	piunt. Desquamatio fit permagnis
12. m.	96	38	cutis laciniis. — Sub finem hebdoma-
v.	108	38,2	dis quartae etiam semper hilarissima
13. m.	94	38	erat aegrota, quamquam colore pal-
v.	100	38	lido et facie misera. Appetentia
14. v.	116	38	autem erat perpetuo optima.

Nr. 4. Joachima V., septem annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium ante meridiem cum colli doloribus et vomitu iterato. Exanthema tertio die tempore matutino exortum esse dicitur.
4.			Exanthema florescit. Scarlatina miliaris.
5. v.	140	39,6	Phlyctaenis miliaribus inest massa turbida. Valetudo in universum satis bona. Collum tumescit. Tonsillae tument, sine exsudatione.
6. m.	116	37,8	Aegrota est valde inquieta et morosa.
v.	124	39,1	Paulum appetentiae. Respiratio 32. Exanthema pallescit.
7. m.	124	37,9	Noctu sudor vehemens. Desquamatio
v.	132	38,8	incipit. Valetudo in universum bona.
8. m.	100	37,7	Desquamatio extenditur.
v.	104	38,2	

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
9. m.	96	37,6	Omnia eveniunt bene. Desquamatio
v.	100	38	vehementissima.
11. v.	108	37,7	

Nr. 5. Aemilius B., duos annos et octo menses natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. v.	148	39,2	Initium mane cum vomitu et exiguo colli tumore; vespere tonsillae vehementer tumescunt, sed sine exsudatione. In dorso exanthema parvis maculis compositum.
2. m.	140	37,9	Respiratio: 28. Exanthema ubique. Tonsillae paene inter se contingunt. Nocte sequenti aegrotus in somno loquebatur.
v.	136	39,8	Resp.: 36. Exanthema rubrum.
3 m.	168	40,2	Respir.: 32. Exanthema ruberrimum
v.	156	39,4	ubique. Tonsilla utraque parva quadam et alba massa inducta est. Per vesperem dormiebat aegrotus. Angina mediocris. Valetudo in universum bona. Paulum appetentiae per diem.
4. m.	138	39	Tonsillae etiam nunc parvis illis
v.	164	39,6	massis inductae. Collum paullo

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
			magis tumet. Pes dexter paullum oedematosus. Exanthema pallescit.
5. m.	136	39,2	Aegrotus in somno loquitur. Appetentia haud mala. Per diem convulsiones exstitisse dicuntur.
v.	132	39	
6. m.	130	38,5	Valetudo in universum perpetuo bona. Exanthema pallidum.
v.	128	38,9	
7. v.	132	38,4	Desquamatio incipit, in ventre manifesta.
8. m.	120	37,5	Tonsillae paene purae sunt. Desquamatio bene procedit. Valetudo in universum bona.
v.	120	37,8	
9. m.	108	36,8	Aegrotus omnino convalescit.
v.	116	38,1	
10. v.	108	37,8	

Nr. 6. Carolus F., septem annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. v.	120	39,7	Initium mane cum vomitu et capitis doloribus. Vesperi angina. Colli tumor incipit. Febris vehemens.
2. v.	130	40,5	Aegrotus fessus. Ceterum idem status.
3. v.	110	39	Valetudo aegroti melior. Nullum exanthema.
4. v.	90	?	Puer plane hilarus et sanus, excepto quod tonsillae paullo tument.

Nr. 7. Carolus K., quinque annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum frigore et capitis doloribus. Nocte insequenti febris et delirium. Die insequenti mediocris tumor colli incipit.
3. v.	130	40	Tonsillarum tumescentia satis vehemens. Appetentia deest. Aegrotus valde fessus et somnolentus. Gravi morbo aegrotus esse videtur. Exanthema deest.
4. v.	90	39	Paullum febris. Valetudo in universum mediocris. Tonsillae ruberrimae et maxime tumidae.
5. v.	86	38,3	Appetentia bona. Valetudo in universum aliquanto melior.
8. v.			Puer optima valetudine est neque exanthema ostendit.

Nr. 8. Fridericus V., duodecim annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. m.			Initium mane cum colli doloribus.
1. v.	120	40,1	Respir. 36. Tonsillae et glandulae colli tument. Hauriendi facultas impedita. Aegrotus est inquietus.
2. m.	96	37,6	Aegrotus in vico ludebat. Semper tamen tonsillarum tumor et membranae mucosae pharyngis rubor. Appetentia non deerat.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
			Diebus sequentibus valetudo bona Exanthema non orta est.

Nr. 9. Fridericus W., quinque annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum ardore et sudore.
3.			Die tertio post meridiem labia erant sicca, lingua valde inducta, papillae erectae. Coryza.
4. v.	156	40	Collum tumescere incipit. Exsu-
5. m.	160	37,8	datio diphteritica in tonsillis. Re-
v.	124	38,4	spir. 18.
6. m	132	38,6	Respir. 18. Exanthema non oritur. Angina minuitur. Aegrotum porro tractari necesse non erat, quum paucos post dies bona valetudine uteretur.

Nr. 10. Henricus L., decem annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium meridie cum colli tumore. Appetentia deest.
2.		40,6	Symptomata typhosa. Coma. Catarrhus bronchialis intensus. Angina vehemens. Aegrotus mane tertio die mortuus est.

Nr. 11. Guilelmina S., septem annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum vomitu et diarrhoea Febris vehemens. Exanthema non adfuisse dicunt.
3. m.	140	41	Aegrota in statu comatoso, sine
v.	150	41	ulla mente jacet; nocte antecedenti deliravit. Coryza. Angina haud mediocris. Collum paullum tumet. Exanthema in superioribus tantum extremitatibus.
4.			Meridie mortua est. Aegrota in somnum cecidisse et mortua esse dicitur. Ruberrimum exanthema in regione iliolumbali.

Nr. 12. Adolphus J., duos et dimidium annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. m.	120		Initium cum vomitu. Coma. Men-
v.	130		tis non compos est aegrotus.
2. v.	120		Tumor exiguus colli. Coryza. Exanthema ruberrimum ubique.
3. v.	140		Aegrotus maxime inquietus est.
4. v.	150		Diarrhoea. Exsudatio diphtheritica tonsillarum vehementer tumentium. Dyspnoea. Pulsus exiguus.
5. meridie	150	40,4	Meridie: Coma gravissimum et deliria inter se alternant. Pulsus dicrotus.

vesp.	80		Vesperi pulsus vix sensibilis. Mors ingruebat cum musculorum convulsionibus. Sectione nihil memorabile repertum est.

Nr. 13. Carolina S., duos et dimidium annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum vomitu.
3. v.	152	40,8	Respir. 28. Exanthema ruberrimum. Glandulae cervicales dextri lateris valde tumidae. Angina mediocris.
4. m.	160	38,8?	Tumor colli multo vehementior.
v.	140	40,3	Exanthema in maculis circumscriptis. Respir. 30. Vesperi: Resp. 36. Angina gravior.
5. m.	108		Respir. 40. Tonsillae diphtheriticis massis inductae sunt. Regio cervicalis aliquantum tumet.
v.	160		Pulsis mollis et constans. Vesperi: Tumor vehementer intentus, rubicundus, infiltratus. Palpebrae quoque et labia lateris dextri tumore corripiuntur.
6. m.			Angina vehementissima. Tumor tantus est, ut in dextro latere collum discerni non possit. Pulsus innumerabilis et inconstans. Grave coma.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
v.			Infans haurire nequit. Pulsus maxime inconstans. Coma. Mors.

Nr. 14. Guilelmnia T., unum annum et dimidium nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum vomitu. Exanthema eodem die oritur.
4.			Exanthema ruberrimum; angina vehementissima. Tonsilla sinistra exsudatione diphteritica contecta. Collum glandulis tumidis crassum.
5. mer.	160	40,7	Respir: 88. Somnolentia. Exanthema pallescit. Oculi obliti.
v.	170	41,3	Status typhosus. Deliria et coma alternantia. Diarrhoea. Respir. 90 Pulsus alternans.
6. v.			Coma; perfectum. Pulsus non numerandus. Conjunctiva muco glutinoso contecta. Angina etiam gravior. Respiratio stertorosa. Nocte mortua est.

Nr. 15. Friderica S., tres annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum febri.
2. v.	150	40	In natibus nonnullae parvae maculae, circumscriptae, colore rubi-

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
			cundo; ceterum superficies corporis normali colore.
3. m.	188	38,5	Infans valde inquieta. Angina non exstitit. Illa exigua eruptio item adest.
v.	188	39	Mucosa oris ruberrimum colorem ostendit; item pharynx tumida.
4. m.	172	40	Eruptio ubique cum rubris maculis.
v.	190	40,5	Angina mediocris orta est. Collum non tumescit. Vesperi totum corpus accepit colorem eximie fuscum.
5. v.	115	40	Lingua et pharynx vehementer sunt inflammatae et inductae muco. Exanthema pallescit.
6. v.	120	39,9	Coryza. Exanthema aliquanto palluit. Paullum appetentiae.
7. v.	136	40	Pulsus dicrotus. Coma et status typhosus. Saepe deliria; convulsiones quoque exstitisse dicunt.
8. v.	130	40	Diarrhoea. Idem status; lingua rubra.
9. v.	136	40,5	Coma et gravis somnolentia.
10. v.	120	40,2	Aspectus linguae labiorumque ty-
11. v.	170	40	phosus. Perpetuo residet coma.
12. v.	140	39,9	Otorrhoea.
13. v.	130	39,7	Valetudo melior; paullum appeten-
14. v.	140	39,3	tiae; aegrota est debilis multumque

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
15. v.	150	39,8	dormit. Nihil desquamationis cognoscitur. Angina maxime exigua.
16. v.	184	40,4	Pulsus exiguus. Coma et delirium
17. v.	160	39,8	alternantia inter se. Noctu plerumque deliria.
18. v.	140	39	Mucosa faucium ruberrima.
25. v.	120	38,8	In manibus indicia desquamationis, sed nulla alia in corporis parte. Valetudo melior. Paullum appetentiae.
33. v.	134	38,5	Respir. 34. Aegrota est fossa.
38. v.	130	37,4	In regione dextra colli tumescentia satis mediocris. Lingua nigricantiter inducta est. Aegrota est maxime anaemica. Albumen in urina non invenitur. Appetentia normalis adest. Foetor ex ore.
42. v.	132	37,7	Nisi de manibus nulla desquamatio.
43. m.	130	37	Ceterum idem status.
v.	130	37,5	
45. v.	100	37	Tumor aliquanto minutus est. Valetudo in universum bona. Post menses duo valetudo bona.

Nr. 16. Theodorus M., duos annos et dimidium natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium morbi cum vomitu et diar-

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
3.	120		rhoea. Febris. Mane diei secundi exanthema oritur. Idem ruberrimum et rubicundum.
4. v.	160		Respir. 32. Exanthema etiam magis intensum. Collum tumescere incipit.
5. m.	140		Respir. mane 30; vesp. 40. Angina
v.	146	39	levis.
6. m.	148	38,8	Resp. 40; 38; 37.
v.	140	39,3	Exanthema pallescere incipit.
7. v.	138	38,9	
8. v.	140	38,8	Angina vehementior. Exanthema omnino pallidum. Urticaria. Coryza.
9. m.	128	38,5	Valetudo in universum minus bona
v.	140	40,1	Angina diphtheritica. Diarrhoea. Resp. 36.
10. v.	140	40,2	Diarrhoea remisit.
11. v.	140	39,7	Oedema crurum. Nullum albumen.
13. v.	132	39,5	Oedema accrevit. Angina valde vehemens.
14. v.	132	40,4	Otitis. Tumor maximus colli glan-
15. v.	132	40,4	dularum et telae cellulosae. Oedema nondum desiit; nec albumen invenitur.
19. v.	?	40,4	Rubor per corpus totum diffusus. Febris vehementissima. Pulsus non

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
			numerandus. Rubor magis intensus fit.
21. v.	168	40,5	Febris vehementissima. Tumor colli paullo minor.
22.			Rubor desiit.
23—25.			Paullum appetentiae. Coma grave. Pulsus innummerabis. Mors post meridiem.

Nr. 17. Elisa F., unum et dimidium annum nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium mane cum vomitu (saepius); postea diarrhoea. Febris vehemens. Angina. Vesperi eruptio.
2. m.	180	41	Exanthema intensum ubique. Facies tumida. Glandulae colli tumescere incipiunt. Tonsillae vehementer tument, sine exsudatione. Pharynx ruberrima. Lingua paullum inducta est muco. Diarrhoea.
3. m.	180	40,9	Tonsillae etiam magis tument. Lingua crasse inducta. Diarrhoea desiit. Respir. mane 48; vesp. 50. — Vesperi: Exanthema pallescit.
v.	172	40,7	
4. m.	160	40,5	Angina: tonsillae etiam magis tumidae; mucus in pharynge et larynge. Labia sunt maxime sicca. Alvus astricta. Resp. 50.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
v.	160	40,6	Angina gravior. Tumor colli vehemens. Respir. 50, valde impedita. Aegrota semper plane est socors.
5. m.	160	40,7	Respiratio definiri non potest, saepius impedita. Angina vehemens. Tumor colli gravissimus. E naribus se profundit mucus corrodens. Labia muco nigricanti inducta sunt. Exanthema in singulis maculis etiam nunc cognoscitur. Lien non est auctus.
v.			Respiratio difficillima. Angina vehemens. Tonsillae tumidae. Tumor glandularum colli. Profusio e naribus: Omnia haec symptomata sunt aucta. Vultus est maxime anxius. Media nocte mortem occubuit.

Nr. 18. Johanna F., novem annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1 —7.			Initium cum vomitu, doloribus capitis et colli. Eruptio jam primo die. Febris usque ad diem octavum gravissima. Pulsus 140. Exanthema non adeo rubrum fuisse dicitur.
8. v.	130	39,7	Exanthema omnino pallescit, nec desquamatio cognoscitur.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
9. m.	110	38,6	Collum paullum tumet. Tonsillae
v.	125	39,4	admodum tumidae, diphtheritica crusta tectae.
10. m.	108	38,4	Otorrhoea. Appetentia omnino deest.
v.	120	39	
11. m.	106	38	Aegrota perpetuo somnolentia capta
v.	115	38,8	est; appetentia semper deest; sym-
12. m.	100	38	ptomata insignia non apparent. Ae-
v.	110	38,8	grota maxime debilis. Desquamatio est nulla.
13. m.	100	38	
14. v.	110	38,8	Idem status.
15. v.	110	38,9	
16. v.	88	38,4	Aegrota admodum debilis. Pulsus
17. v.	96	37,8	intermittens. Oedema cruris et faciei. Albumen nullum in urina. Somnolentia.
18. v.	100	38	Oedema abiit. Paullum appetentiae. Aegrota paullatim sed continuo convalescit. Sub finem hebdomadis sextae erat hilara et sana. Desquamatio omnino non est animadversa.

Nr. 19. Carolus F., decem annos natus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1. v.	132		Initium sine vomitu, cum angina et febri vehementissima.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
2. v.	160	40,6	Eruptio fusca. Angina diphtheritica. Coryza.
3. v.	180	41,2	Delirium et somnolentia alternant inter se.
4. v.	160	40,5	Exanthema pallescit.
5. v.	150	39,8	Conjunctivitis. Otitis. Exanthema paene abiit.
6. m.	120	39	Exanthema omnino remotum. Ve-
v.	122	39,4	speri desquamatio exigua apparet.
7. m.	115	38,7	Obstructio alvi. Appetitus omnino
v.	136	39,2	deest. Aegrotus admodum debilis est et saepe somnolentus.
8. m.	136	39	Noctu saepius deliria.
v.	116	39,2	Desquamatio vix apparet.
9. m.	110	39	
v.	112	39,8	
10. m.	114	39	Valetudo in universum pessima.
v.	128	40,3	Somnolentia. Obstructio remisit.
11. m.	112	38,3	Idem status. Appetentia deest.
v.	110	39,6	
12. v.	112	39,9	
13. v.	110	39,7	Oedema faciei et alterius cruris.
14. v.	108	39	Dolores colli. Somnolentia. Albumen non est in urina.
15. v.	120	40	Oedema scroti cum multis doloribus.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
16. v.	103	39,5	Valetudo in universum melior. Appetentia adest. Brevi tempore oedema evanescit. Aegrotus omnino bene convalescit. Desquamatio jam non manifesta apparet. Quinta hebdomade aegrotus sanus est.
17. v.	100	39,4	
18. v.	108	39	

Nr. 20. Guilelmina P., quinque annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium morbi cum vomitu. Angina diphtheritica. Febris vehemens. Eruptio altero die. Exanthema fuscum.
4. v.	120	39,4	Exanthema valde expallescit. Angina mediocris.
6. v.	136	39,7	Desquamatio multa apparet. Somnolentia.
7. m.	100	38,5	Coryza. Profusio e naribus corrodens. Somnolentia.
v.	110	39,2	
8. m.	100	38	Pulsus semper alternans. Semper status somnolentiae. Coryza eadem.
v.	102	38,8	
9. m.	96	38	Angina remisit. Appetentia deest. Desquamatio in magnis portionibus epidermidis.
v.	102	38,2	

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
10. m.	92	38	Somnolentia eadem. Valetudo eadem. Angina paullo gravior. Coryza eadem. Paullum appetentiae. Infans magis debilis esse videtur, quam graviter aegrota.
v.	96	38	
11. v.	100	38,3	
12. v.	104	38,2	
13. v.	98	38,5	
14. v.	100	39,5	
15. v.	106	39,7	Valetudo mala.
16. v.	126	41,5	Vomitus. Appetitus omnino desiit.
17. v.	80	36,9	Status soporosus. Oedema faciei.
18. v.	100	40,3	Oedema crurum ventrisque. Coma.
19. v.	136	41,4	Coma et delirium inter se alternant. Albumen est in urina. Omnes mensiones temperaturae corporis propulsantur. Intra octo dies oedema evanuit. Quinta hebdomade infans est sana, sed debilis.

Nr. 21. Carolina S., duos annos nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum diarrhoea et febri vehementissima. Eruptio altero die. Angina gravis collique tumor.
4. vesp.			
5.			Tonsillae tumidae. Augina diphtheritica. Exanthema ruberrimum fuisse dicitur.
mer.	180		

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
5.			Tumor colli ingens, brevi tempore auctus. Dyspnoea vehemens. Obstructio alvi. Exanthema pallescit. Sopor.
vsp.	160	40,5	
6.			Status idem. Exanthema meridie omnino evanuit. Vesperi: Musculi ostendunt nullam reactionem. Respiratio stertorosa. Pulsus minimus. Status esse agonia videtur. Sopor gravis.
man.	172		
mer.	200	40,4	
vsp.	200		
7.			Omnino idem status. Obstructio abiit. Colli tumor etiam vehementior.
man.	190		
vsp.	160	40,1	
8.			Noctu deliria et coma inter se alnant.
vsp.	140	40,6	
9.			Status idem. Oedema utriusque dorsi manus. Albumen non est in urina.
vsp.	160	41	
10.			
vsp.	180	41,2	
11.			Incisiones in tumorem colli fiunt. De vita omnino desperatur. Vesperi agonia. Mane diei sequentis mors.
mer.	150		
vsp.	150	41	
12.			Per totum morbum aegrota mentis non compos erat, nunquam appetitum ostendit. Pharyngis inquisitio fieri non poterat propter colli tumorem. Semper status typhosus.
man.			

Nr. 22. Anna B., duos annos et dimidium nata.

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
1.			Initium cum crebro vomitu, tum diarrhoea et frigus. Eruptio tertio die.
4. v.	145	40	Eruptio magis intensa et in nonnullis magnis maculis. Paulum tumoris colli. Somnolentia. Pharynx rubra et inflammatoria, vehementer tumet, tonsillae item.
5. m.	140		Exanthema maxime intensum. Coryza cum profusione abundante et corrodente. Coma et delirium inter se alternant.
v.	166	41	
6. m.	140		Magis colli tumoris. Exanthema evanuit. Coma et sopor et convulsiones inter se alternant.
v.	150	40,4	
7. v.	130	40	Convulsiones remiserunt. Coma. Coryza cum profusione eadem. Otorrhoea in utroque latere. Pseudomembranae in pharynge. Exanthema omnino evanuit. Nulla desquamatio.
8. v.	120	40	Status idem. Colli sinistri tumor gravior.
9. v.	180	39,7	Coma gravius. Coryza minor.
10. v.	140	40	Status idem. Tumor crassior.
11. v.	160	40,4	

Dies.	Puls.	Temp.	Adnotationes.
12. v.	172	41	Coma et sopor admodum accreverunt. Ulcera in natibus. Coryza abiit. Faciei color flavescens. Tumor supra claviculam extensus.
13. v.	150	40,9	
14. man.			Mors. Aegrota semper sine ulla mente erat; nunquam appetitus, sed semper sitis vehemens. Semper status typhosus.

Nr. 23. Anna J., quinque annos nata.

D.	P.	T.	R.	Adnotationes.
1. v.	150	39,8		Initium mane cum vomitu. Tumor colli exiguus. Angina vehemens. Sudor. Noctu diarrhoea. Somnolentia.
2. v.	140	40		Os et pharynx colore rubro. Lingua rubra ostendit in marginibus mucum. Sudor. Somnolentia.
3. m.	152	40,5	37	In dextra tonsilla tumida exsudatio diphtheritica. Exanthema rubrum ubique. Somnolentia. Sudor. Paullum appetentiae.
v.	150	40,8	36	Gravius coma. Exanthema ruberrimum ubique. Conjunctivitis. Obstructio alvi. Foetor ex ore. Sudor.

D.	P.	T.	R.	Adnotationes.
4. m.	125	39,2	34	Pulsus modo plenus, modo exiguus, alternans. Noctu deliria. Obstructio abiit. Valetudo per diem totum satis bona.
v.	134	40	37	Somnolentia. Ardor faciei. Exanthema etiam magis rubrum. Tumor mediocris colli totius. Lingua et pharynx purae. Sudor. Paullum tussis.
5. m.	120	38,3	25	Noctu aegrota fuit quieta, mane vultus morosi. Lingua hirsuta. Pharynx et tonsillae crasse tumidae, cum singulis pseudomembranis. Exsudatio diphtheritica circumscripta tonsillae dextrae. Exanthema paullum expallescere incipit.
v.	134	39,5	26	Lingua pura. Complures glandulae colli tumidae, dolorosae. Exanthema valde expallescit. Somnolentia.
6. m.	123	38,2	32	Noctu aegrota quiete dormivit. Exanthema satis pallidum factum. Ulcus diphtheriticum, tonsillae dextrae.
v.	118	38,5	25	Infans in inquisitione quiete

D.	P.	T.	R.	Adnotationes.
				dormivit. Valetudo per diem satis bona. Diarrhoea.
7. v.	120	38,6	27	Paullum appetentiae. Tussis abiit. Angina minus vehemens. Desquamatio manifeste incepit.
8. v.	110	39	30	Valetudo satis bona; tamen
9. v.	115	39,4	24	est aegrota morosa. Altero
10. v.	96	38,8	29	die idem status.
11. v.	96	38,5	24	Desquamatio in parvis laci-
12. v.	90	38	24	niis. Valetudo bona; infans
13. v.	92	37,6	22	manifeste convalescit
15. v.	90	37,3		Appetentia, quamquam non normalis, tamen adest. Pulsus plenus. Paulum anasarca faciei.
17. v.	118	37		Appetitus, valetudo, desquamatio, satis bona sunt. Pulsus paulum irregularis.
24.				Infans omnino convaluit.

Nota: Nr. 4, 5, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 17 non a me ipso observati sunt, sed ab aliis liberaliter mihi concessi.

Tabulae temperaturas singulorum aegrotorum summatim expositas continentes.

I. Scarlatina normalis.

Dies.	Nr. 1.	Nr. 2.	Nr. 3.	Nr. 4.	Nr. 5.	Nr. 22.	
1.	—	—	—	—	—	—	mane.
	—	40	—	—	39,2	39,8	vesperi.
2.	—	40,2	—	—	37,9	—	
	40	40,4	—	—	39,8	40	”
3.	40	40,6	—	—	40,2	40,5	
	40,1	41	—	—	39,4	40,8	”
4.	40	40,5	—	—	39	39,2	
	40,2	40,7	—	—	39,6	40	”
5.	40	40	—	—	39,2	38,3	
	40	41	—	39,6	39	39,5	”
6.	39,2	—	—	37,8	38,5	38,2	
	39,8	40	40	39,1	38,9	38,5	”
7.	39	—	—	37,9	—	—	
	39,3	39	—	38,8	38,4	38,6	”
8.	39	—	—	37,7	37,5	—	
	39,5	39	39	38,2	37,8	39	”
9.	39,2	—	38,2	37,6	36,8	—	
	39,3	38,6	38,5	38	38,1	39,4	”
10.	39,8	38,5	37,8	—	37,8	38,8	vesperi.
11.	39	38,5	38,2	37,7	—	38,5	”
12.	38,9	—	38,2	—	—	38	”
13.	38,9	—	38	—	—	37,6	”
14.	39	—	—	—	—	—	”
15.	38,2	—	38	—	—	37,3	”

II. Scarlatina sine exanthemate.

Dies.	Nr. 6.	Nr. 7.	Nr. 8.	Nr. 9.	Nr. 10.	
1.	39,7	—	40,1	—	—	vesperi.
2.	40,5	—	37,6 m.	—	40,6	„
3.	39	40	—	—	†	„
4.	—	39	—	40		„
5.	—	38,3	—	37,8 m. 38,4 v.		
6.	—	—	—	37,6 m. —		

III. Scarlatina maligna et anomala.

Dies.	Nr. 15.	Nr. 16.	Nr. 17.	Nr. 18.	Nr. 19.	Nr. 20.	Nr. 21	Nr. 22.
1.	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	40 v.	—	—	—	40,6	—	—	—
3.	38,5 39	— —	41	—	41,2	—	—	—
4.	40 40,5	— —	40,9 40,7	— —	— 40,5	— 39,4	— —	— 40
5.	— 40	— 39	40,5 40,6	— —	— 39,8	— —	— 40,5	— 41
6.	— 39,9	38,8 39,3	40,7 —	— —	39 39,4	— 39,7	— 40,4	— 40,4
7.	— 40	— 38,9	†	— —	38,7 39,2	38,5 39,2	— 40,1	— 40

Dies.	Nr. 15.	Nr. 16.	Nr. 17.	Nr. 18.	Nr. 19.	Nr. 20.	Nr. 21.	Nr. 22.
8.	—	—		—	39	38	—	—
	40	38,8		39,7	39,2	38,8	40,6	40
9.	—	38,5		38,6	39	38	—	—
	40,5	40,1		39,4	39,8	38,2	41	39,7
10.	—	—		38,4	39	38	—	—
	40,2	40,2		39	40,3	38	41,2	40
11.	—	—		38	38,3	—	—	—
	40	39,7		38,8	39,6	38,3	41	40,4
12.	—	—		38	—	—		—
	39,9	—		38,8	39,9	38,2	†	41
13.	39,7	39,5		38	39,7	38,5		40,9
14.	39,3	40,4		38,8	39	39,5		†
15.	39,8	40,4		38,9	40	39,7		
16.	40,4	—		38,4	39,5	41,5		
17.	39,8	—		37,8	39,4	36,9		
18.	39	—		38	39	40,3		
19.	—	40,4		—	—	41,4		
21.	—	40,5		—	—	—		
25.	38,8	†		—	—	—		
33.	38,5			—	—	—		
38.	37,4			—	—	—		
42.	37,7			—	—	—		
43.	37			—	—	—		
	37,5			—	—	—		
45.	37			—	—	—		

Nr. 11. mortua est die quarto morbi. Temperatura die tertio: 41.

Nr. 12. mortuus est die quinto. Temper. die quinto: 40,4.

Nr. 13. mortua est die sexto. Temper. die tertio et quarto: 40,8, 38,8, 40,3.

Nr. 14. mortua est die sexto. Temper. die quinto 40,7 et 41,3.

Jam si leviter et strictim has observationes perlegimus, cognoscimus, temperaturam in infectione scarlatinosa multas praebere proprietates. Accuratior cognitio rationis ejus ad decursum morbi eruit summam vim, quam temperatura ad prognosim scarlatinae habeat. De temperatura corporis in scarlatinosa infectione atque de ratione ad decursum morbi et ad prognosim hae fere leges sunt statuendae.

I.

Temperatura in scarlatinae infectione ad summum gradum ascendit. Quam diu morbus ipse tenet, ergo fere usque ad desquamationis initium, minimum 39°, plerumque 40—41° atque etiam amplius observati sunt. Nostris in aegrotis temperatura nunquam fuit supra 41,5°.

Temperatura mane plerumque 0,2—0,5° fere inferior est, quam vesperi.

Temperatura totum per morbum certum quendam modum ostendit ascendendi et descendendi. Qui modus aut regularis aut irregularis est.

II.

In modo regulari constans fere et regularis ascensio temperaturae vespertinae usque ad summum gradum observatur. Summus gradus uno tantum vespere cognoscitur. Inde temperatura item constanter descendere incipit, id quod semper, quamvis exiguis cum modificationibus, omnino typum regularem tenet.

1. Temperatura primi diei morbi nunquam est inferior, quam 39° et ascendit usque ad 40°.

2. Periodus ascendendi tres quinqueve dies durat. — Temperatura temporis matutini saepe ascendendi, particeps est. Uno in aegroto (Nr. 5.) ipsa haec temperatura summam ascendendi acmen ostendit.

3. Summus temperaturae gradus nunquam infra 40° est et ascendit saepe usque ad 41°—41,5°.

4. Periodus descendendi usque ad temperaturam normalem diversum tempus tenet, et, prout infectionem gravior vel lenior morbus sequutus est, aut secundum diversam reactionem singulorum infantium morbo correptorum, 6—14 dies praeterire possunt, priusquam status thermometri normalis efficitur. — Huc accidit quoque, ut duae temperaturae

vespertinae eodem gradu sint, aut altera paullo superior, dum sequentes iterum descendendi typum ostendunt.

III.

Modo irregulari id proprium est, quod temperatura saepe jam primis diebus valde aucta per longinquum tempus, paullum modo aestuans, hac in altitudine sustinetur, et tum aut mors aegroti sequitur, aut, si morbus ad sanitatem restituendam se convertit, temperatura, postquam crebro et saepius haud mediocriter aucta est, denique post longius tempus ad gradum normalem descendit. (Nr. 15., 16., 17., 21., 22.)

Modus irregularis aut statim ab initio, aut demum in periodo descendendi, saepe etiam tardissimo tempore exsistit. (Nr. 19., 20.)

In decursu maxime irregulari matutina quoque remissio temperaturae aut valde exigua aut omnino nulla est. (Nr. 11., 17.)

IV.

Ascensio temperaturae subita infectioni scarlatinosae non minus propria est, quam angina et symptomata febrilia subito orientia, aut exanthema.

In diagnosi morbi dubia temperatura corporis summa vi esse potest; si enim epidemia scarlatinosa viget et infantes subito gravibus symptomatibus febri-

libus tentantur, paene sine dubio febris scarlatina incipiens agnoscenda est, simulac temperatura intra 39 et 40° est.

Quam legem profecto illud turbat, si, quamquam temperaturae gradus est summus, quamquam angina gravissima et febris vehemens, quamquam symptomata illa organismi universi apparent, haec omnia inde ab altero usque ad quartum diem discedunt, temperatura ad gradum normalem descendit, neque exanthema erupit (Nr. 6—9.). Hoc genus morbi scarlatina sine exanthemate judicanda est, et quidem ideo, quod nunquam nisi in epidemiis scarlatinae versantibus simplex angina cum tam gravibus symptomatibus conjuncta (etiam delirium erumpere potest) observatur. Hic ascensio temperaturae momentum affert, quae modo in angina, infectione scarlatinae effecta, non in simplici angina observatur. Carl K. (Nr. 7.) hanc infectionem scarlatinosam plane ostendit, in quo die tertio 40° inveniebantur. In sorore, quae simul cum fratre simplici angina laborabat, neque totum organismum correptum esse, neque temperaturam ullo modo auctam esse, cognoscebatur.

V.

Modus regularis in universum prognosi satis bonus declarandus est (Nr. 1—5. 24.). Sin decursus irregularem temperaturae ascensionis modum praebet, prognosis certe est pessima. Semel tantum (Nr. 15.) aegrota, postquam vita sae-

pius in discrimen ducta est, paulatim convalescebat, dum quattuor alii aegroti, qui accuratius observabantur, perpessi multos dolores, mortui sunt. — Nr. 10—14., in quibus propter dolores gravissimos temperatura non omnino observari poterat et brevissimo tempore mors sequuta est, ex toto complexu symptomatum hoc ad genus scarlatinae cum irregulari modo temperaturae referendi sunt. Paulo minus iniqua prognosis esse videtur, si modus irregularis in posteriore demum morbi decursu exsistit. (Nr. 19., 20.)

VI.

Ascensio temperaturae et omnino et singulatim semper certam quandam rationem ad morbi intensitatem ostendit. Quam obrem cognitio singularum temperaturarum certe summi momenti est ad prognosim specialem constituendam.

Periodus ascendendi in idem tempus incidit, in quod stadium incrementi morbi. Summa temperaturae acme in stadio florescentiae observatur, dum in stadio decrementi morbi temperatura descendere incipit et tandem ad gradum normalem revertit.

Ipsa scarlatina morbus est, quo vix ullus alius morbus inveniatur magis subdolus. Intensitas enim habet tot gradus, symptomata comitantia tantopere inter se alternant, localisationes tam variae sunt, ut saepius duo infantes scarlatina correpti, quamquam causa communis est, status ostendant maxime con-

trarios. Saepe alter infans vix vel mediocriter aegrotat, dum alter manifeste quoque momento in vitae discrimine versatur et quidem saepius mortem occumbit. Saepe alter multos per dies in sopore gravissimo jacet, dum alter delirio acerrimo jactatur.

In quoque stadio morbi, etiam si status maxime secundus esse videtur, subita vitae pericula ingrui possunt, quorum saepius ne causa quidem comprobari potest. Haud dubie summi est momenti, hos status suo tempore cognosci, ut, si ullo modo fieri potest, iis occurratur.

Cognitio temperaturae certum nobis dat indicium status morbi, non solum praesentis, sed saepius quoque ejus status, quem verisimile sit secuturum esse. Statum deteriorem fore non solum ex summo thermometri ascensu cognoscitur, sed saepe id conjicere possumus uno vel duobus diebus antea, si thermometrum magis solito ascendit et cetera morbi symptomata nihil habent insolitum nec malae prognoseos suspiciosum signum. Experientia ex aegrotorum observatione percepta conjicere cogimur, temperaturam insolenter auctam in statu satis bono cum deteriore conditione insequenti aegroti esse conjunctam. Hujus conjunctionis peculiaris natura nobis est ignota. Id solum scimus, intensitatem morbi et temperaturam sanguinis aequam habere inter se rationem. Temperatura admodum alta semper indicium est, organismum vehementer esse infectum, dum in scarlatina miti temperaturae inferiores observantur.

Temperatura igitur inclinat quodam modo ad morbum, ascendit et descendit simul cum eo et mutatur, prout symptomata alterationis sanguinis, sive localisatio in hoc, sive in illud organum incidit, augentur vel remittunt. Quam obrem modus regularis temperaturae in scarlatina normali invenitur, modus irregularis in scarlatina maligna (typhosa et diphtheritica) et anomala. Quod temperatura insolenter aucta statum multo deteriorem aegroti antecessit, eumque indicavit, hujus rei exempla nostris in observationibus inveniuntur plura: maxime conferendi sunt: Nr. 2., 15., 16., 19., 20., 21., 22.

VII.

Temperatura corporis in febri scarlatina minus symptoma febris, quam totius morbi (infectionis) esse videtur. Saepe enim summa temperatura observatur, dum frequentia pulsus est exigua, et contra saepe pulsus frequentia est maxima, dum temperatura inferiorem gradum vel etiam normalem tenet.

Ceterum multas alias leges ex illis mensionibus deduci posse constat. Sed has retulisse sufficiat, ex quibus satis efficitur, temperaturam in febri scarlatina dignam esse, quae studiose observetur, neque parum hinc utilitatis redundare posse.

VITA.

Natus sum Fridericus Sebaldus Bernhardus Schwarz Holdenstadiae, vico apud Islebiam sito, die IX mensis Augusti anni MDCCCXXXIII patre Sebaldo Georgio, matre Dorothea e gente Kranichfeld. Fidei evangelicae addictus sum. Primis litterarum elementis a patre imbutus, scholam latinam Halis, directore Ekstein, florentem adii.

Hinc testimonio maturitatis instructus, receptus inter cives academicos Halis per tria semestria scholis mathematicorum interfui. — Vere anni MDCCCLVII ordini medicorum adscriptus sum.

Auctumno a. MDCCCLVIII in numerum civium academicorum almae litterarum universitatis Gryphicae a rectore magnifico Ill. Haeser receptus et a decano spectatissimo Ill. Budge facultati medicae adscriptus sum.

Praeceptoribus usus sum hisce:

Halis:

Ill. Erdmann: de psychologia; de historia philosophiae.
Ill. Burmeister: de zonae tropicae organismorum characteribus; de mastozoologia.
Exp. Allihn: de logice.
Ill. Heintz: de chemia.
Ill. Knoblauch: de physice.
Cel. Giebel: de zoologia.
Ill. de Schlechtendal: de botanice.
Ill. Girard: de mineralogia.
Ill. Krahmer: de pharmacologia.
Ill. Volkmann: de anatomia corporis humani; de physiologia; idem mihi dux fuit in exercitationibus anatomicis.
Ill. Schultze: de osteologia; de anatomia comparata; idem mihi dux fuit in exercitationibus microscopicis.
Ill. Vogel: de pathologia generali.

Gryphiae:

Ill. Budge mihi dux fuit in exercitationibus anatomicis.
Ill. Bardeleben: de chirurgia; de akiurgia; de ophthalmiatrice; idem mihi dux fuit in operationibus chirurgicis in cadaveribus instituendis.
Ill. Niemeyer: de pathologia et therapia speciali; de morbis cerebri.

Ill. **Pernice**: de arte obstetricia theoretica; de morbis mulierum.
Ill. **Haeser**: de historia medicinae.
Cel. **Grohé**: de anatomia pathologica.
Cel. **Laurer**: de arte fascias chirurgicas rite adligandi.
Eyp. **Ziemssen**: de percussione et auscultatione.
Exp. **Haeckermann**: de medicina forensi.

Clinicis denique interfui chirurgicis: Ill. **Bardeleben**; medicis: Ill. **Niemeyer**, tum Ill. **Ruehle**; obstetriciis: Ill. **Pernice**.

Quibus viris optime de me meritis gratias ago quam maximas, semperque gratam eorum memoriam animo retinebo.

THESES.

I.

Decursus exanthematis ad exitum febris scarlatinae nihil valet.

II.

Temperatura corporis in febri scarlatina totum morbi decursum designat.

III.

Medici est mortem, quam arcere nequeat, sublevare.